

O nekaterih značilnostih feminativov v Pleteršnikovem slovarju

Irena Stramljič Breznik

Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Maribor, Slovenija, irena.stramljic@um.si

DOI: <https://doi.org/10.18690/um.ff.3.2024.14>

ISBN: 978-961-286-878-9

Pleteršnik kot slovaropisec si je prizadeval, da bi v slovarju zajel čim bolj popoln besedni zaklad slovenskega jezika z nabranim gradivom iz knjig od najstarejšega do najnovejšega časa in tudi iz vseh narečij. Upošteval je namreč načelo, da se v slovar sprejme, kar se v literaturi nahaja in kar narod govori. Kot samostojne iztočnice so bili dosledno vključeni tudi feminativi, čeprav je takratna družba ženskam v javnem življenju odmerjala obrobno vlogo. S tem je ohranil dragocene podatke o takratnih možnostih jezikovne izbire, ki so se kazale v obrazilni in podstavni variantnosti feminativov.

Ključne besede: Maks Pleteršnik, slovenščina, slovensko-nemški slovar, besedotvorje, feminativi

As a lexicographer, Pleteršnik strove to include in his dictionary a major part of the vocabulary of the Slovene language based on the material collected from books from different periods and from all dialects. In his endeavor, he was guided by the principle of accepting into the dictionary what could be found in the literature and in the people's speech. The dictionary consistently included feminatives as independent entries, even though society at the time ascribed to women only a marginal role in public life. In doing so, he preserved valuable information about the linguistic choice of his time, which was manifested in the affixation and base variability of feminatives.

Keywords: Maks Pleteršnik, Slovene, Slovene-German dictionary, word-formation, feminatives

Uvod¹

S stališča besedotvorja je feminativ istopodstavno občno ali lastno ime ženskega spola, ki je parno moškemu, npr. *kmetica* – *kmet*, *žanjica* – *žanjec*, *učiteljica* – *učitelj*, *golobica* – *golob*, *medvedka* – *medved*, *lisica* – *lisjak*, *Jožefa* – *Jožef*, *Kranjica* – *Kranjec*, in vključuje podspol živosti ali človeškosti. Tam, kjer naravne spolne razlike niso očitne (npr. *uš*), tudi poime-novalne parnosti ni (Toporišič 1992: 186, 289, 383; Toporišič 2000: 183).

Feminativi kot tvorbeni in pomenska skupina v slovenistiki

Feminativi so v slovanskih jezikih večinsko razumljeni kot enotna pomenska in besedotvorna kategorija modifikacijskih izpeljank, ki se tvorijo z: (a) dodajanjem ženskospolskega obrazila tvorjenkam moškega spola (*navij-ač* – *navijač-ica*) in (b) zamenjavo celotnega ali le izglasnega dela moškospolskega obrazila z ženskospolskim ob isti podstavi (*bor-ec* – *bor-ka*, *igra-lec* – *igral-ka*). Deloma prihaja do sprememb tudi v slovenistiki pri interpretiranju feminativov (Vidovič Muha 1997: 69–79, Vidovič Muha 2011: 30, 407–417) zamenjevalnega tipa, ki se razlaga kot t. i. vzporedna tvorba tako moške kot ženske oblike iz iste podstave (npr. *boriti* → *bor-ec* in enako *boriti* → *bor-ka*), in s tem prehajanja takih ženskospolskih poimenovanj v nemodifikacijski tip tvorbe, tj. v tip navadnih izpeljank.²

Interpretacija parnih ženskospolskih tvorjenk, nastalih po načelu dodajalnega oz. zamenjevalnega načina iz moškospolskih oblik, je ohranjen tudi v tem prispevku.

¹ Prispevek je nastal v okviru Raziskovalnega programa št. P6-0156 (Slovensko jezikoslovje, književnost in poučevanje slovenščine (2020–2025) vodja programa prof. dr. Marko Jesenšek), ki ga sofinancira ARIS.

² Nesporno prepoznani kot prave modifikacijske tvorjenke so tisti feminativi, nastali z dodajanjem ženskospolskega obrazila na moškospolsko obliko. Zanje srečamo še poimenovanji integralni ali pravi tvorbeni feminativi. Deloma različne so v slovenistiki, srbistiki in kroatistiki redkeje interpretacije druge skupine, poimenovane kot vzporedne ženskospolske tvorjenke oz. nepravi ali semantični feminativi, ki so pojmovani kot rezultat vzporedne tvorbe tako moške kot ženske oblike iz iste podstave (Markežič, Stramljič Breznik 2021: 9–10, 88–91).

O novjših raziskavah feminativov v slovenistiki

Raziskavam ženskospolskih vzporednic k moškospolskim poimenovanjem je bilo v zadnjem času posvečene več pozornosti. Izpostavili bomo le nekaj novjših, ki jih zanima besedotvorni vidik in so nastalih v zadnjih treh letih. Dokaj celovita obravnava feminativov je v monografiji (Markežič, Stramljič Breznik 2021). Pristop k tematiki je interdisciplinaren: sociološki, lingvo-kulturološki in lingvistični. Prvi del monografije se v okviru sociološkega pristopa ukvarja z orisom družbenega vrednotenja spolov in spreminjanja položaja žensk v Evropi in na Slovenskem. Drugi del monografije v okviru lingvokulturološkega pristopa ugotavlja stališča družbe do posameznega spola in do družbenih razlik med žensko in moškim na posameznih ravneh življenja, ki se odraža tudi v jeziku.

S perspektive obeh predstavljenih pogledov se pozornost monografije usmeri v tretji, tj. osrednji lingvistični pristop, v katerem je posebna skupina tvorjenk ženskospolskih poimenovanj ali t. i. feminativov predstavljena z besedotvornega vidika, ki ga vsestransko zanimajo način tvorbe ter podstavna in obrazilna kombinatorika takih poimenovanj. Gradivno bogato podprta raziskava odpira možnost nadaljnjega raziskovanja še v leksikografsko smer in oblikovanje slovarja slovenskih feminativov. V njem bi z opazovanjem istokorenskih feminativov v rabi lahko odkrili, kateri dejavniki preferirajo rabo moške pred žensko obliko in eno obrazilno obliko pred drugo pri obrazilno variantno rabljenih feminativih.

Iz *Besednodružinskega slovarja slovenskega jezika za iztočnice na b* (Stramljič Breznik 2004) je bilo analiziranih 122 feminativov dodajalnega tipa s samostalnikom kot besedotvornim izhodiščem in ugotovljeno, da se feminativi v tvorbenih nizih nahajajo na drugi, tretji, četrti in celo peti stopnji tvorbe (Kern 2023: 197–205).

Naključno izbrani 104 slovenski poklicni feminativi iz SSKJ2 od a do ž je bilo primerjanih z istopodstavnimi tvorjenkami v hrvaškem, srbskem in makedonskem enojezičnem slovarju z namenom, da se ugotovi obrazilna prekrivnost ali različnost med primerjanimi jeziki.³

³ Pri tem je treba upoštevati, da velikost, namen, čas nastanka slovarja in splošna družbena (ne)naklonjenost rabi ženskospolskih oblik vplivajo na slovarski zajem feminativov. Slovarska odsotnost take iztočnice tako ne pomeni nujno, da njen obstoj v jeziku ni možen ali da se v jezikovni rabi ne pojavlja. Primerjani spletni slovarji so bili po obsegu različni: SSKJ2 112 000, *Hrvatski školski rječnik* 30 000 (<https://rjecnik.hr/>), *Rečnik srpskog jezika* 85 000 (Rečnik Matice srpske 2011) in *Дигитален речник на македонскиот јазик* (<http://drmj.eu/>) približno 100 000 iztočnic.

Izvedena primerjava (Stramljič Breznik 2023) je pokazala, da ima s slovenščino na (iz)zbranem gradivu največ istoobrazilnih oblik srbsščina z 52 potrjenimi feminativi, največkrat z obrazilom *-(ar)ka* (35), npr. *animator-ka* – *аниматор-ка*. Hrvaščina ima 47 istoobrazilnih ženskih izpeljank, vendar največkrat tvorjenih z obrazilom *-ica* (25), npr. *direktor-ica* – *директор-ика*. Medtem ko ima makedonščina od 104 slovenskih oblik istoobrazilnih tvorjenk nekoliko manj, le 41, vendar so večinsko s slovenščino prekrivnim obrazilom *-ka*, npr. *advokat-ka* – *адвокат-ка*.

Tako se potrjuje, da je v slovenščini, srbsščini in makedonščini pri izbranih primerih prevladujoče obrazilo feminativov *-ka*, za razliko od hrvaščine, v kateri prevladuje obrazilo *-ica*. Znotraj primerjanega nabora slovenskih iztočnic pa se je pokazalo, da je v srbsščini dokaj pogosto tudi obrazilo *-kinja* (*экономист-киња*), ki v slovenščini nastopa v manjšini (tip *zborovod-kinja*). Kot obrazilnospecifično pa se je pokazalo makedonsko obrazilo *-ička* (*надзорн-ичка*), ki ga preostali trije jeziki ne poznajo.

Ob bok uslovarjanju moško-ženskih oblik v aktualnih enojezičnih slovarjih slovenskega jezika in uporabi feminativov kot opazne skupine tvorjenk, primerne za poučevanje besedotvorja v šolah (Stramljič Breznik 2023: 207–215), sta bili postavljeni hrvaška leksikografska in šolska praksa.

Opazno je, da je v obeh jezikih tovrstni leksiki posvečena primerljiva pozornost. Hrvati sicer razvijajo bazo moško-ženskih parov v okviru samostojnega projekta, rezultat katerega so nastajajoči odzadnji slovar, iskalnik, jezikovno svetovanje in igre, povezane z moško-ženskimi poimenovanji. Na posebnem portalu *Hrvatski u školi* pa imajo bazo zemljepisnih lastnih imen s prikazom oblikoslovnih paradigem za imena držav, mest ter moške in ženske oblike za prebivalce ter iz njih izpeljane vrstne pridevnike.

Če se Slovenci slovarskega projekta še nismo lotili, pa na portalu *Fran* nudimo izčrpen vir parnih poimenovanj v vseh dostopnih slovarskih virih. Prav tako lahko jezikovni uporabniki dobijo odgovore na težja vprašanja tega sklopa v *Jezikovni svetovalnici*, hkrati pa v okviru *ePravopisa* nastaja nabor imen držav in krajev s poimenovanji prebivalk in prebivalcev ter njihovo tako oblikoslovna kot besedotvorno paradigmo. Za mlajše jezikovne uporabnike so na portalu *Franček* dostopne jezikovne vaje za utrjevanje parnih poimenovanj kot tudi *Jezikovna svetovalnica za učitelje*.

Na podlagi izbranih primerov novejših raziskav tako ugotavljamo, da moško-ženska poimenovanja predstavljajo opazno pomensko in besedotvorno kategorijo, ki je lahko zanimiva tako z jezikovnosistemskega kot družbenostnega zornega kota. Pri prvem je na preizkušnji jezik s svojo razpoložljivo morfemsko kombinatoriko, pri drugem vsak izmed jezikovnih uporabnikov

v doslednem spoštovanju in rabi poimenovanj, prilagojenih spolu glede moškega ali ženskega nosilca dejavnosti, lastnosti ali značilnosti.

Pleteršnikova odločitev za abecedno razvrstitev gradiva in feminativi

Danes je k porastu feminativov in njihovem leksikološkemu in lekiskografskemu zanimanju pripomogla spremenjena družbena vloga žensk, ki se uveljavljajo v vseh sferah družbenega življenja. Zato je potrebna raba ženskih oblik za vse vloge, ki jih le-te v družbi opravljajo.

V času nastajanja Pleteršnikovega slovarja pa so bile družbene okoliščine mnogo manj naklonjene ženskam.⁴

Znano je, da je Pleteršnik 1883 prevzel uredništvo nabranega slovarskega gradiva za sestavo slovensko-nemškega dela Wolfovega slovarja, pri katerem je delal 12 let in ga dovršil v eno najpomembnejših leksikografskih del.

Obilno gradivo je bilo različno po vrednosti in načinih zbiranja, zato je bilo urejanje zelo zamudno. Zavedal se je, da s takim gradivom ne bo mogel prikazati zgodovinskega razvoja slovenskega jezika, zato se je zadovoljil z namero, da poda vsaj snovno popoln zaklad slovenskega jezika, kot je zapisal Anton Breznik.

V Uvodu slovarja je Pleteršnik (1893: VII–IX) pojasnil, da je bilo glavno uredniško delo določevati, kaj se bo v slovar sprejelo in kaj zavrglo. Pri tem je bilo glavno vodilo, da se sprejme vse, kar se v literaturi nahaja in kar narod govori.

Nepotrebno se mu je zdelo navajanje oblik, ki so besedotvorno predvidljive. Konkretno navaja npr., da si vsakdo iz samostalnika s pomenom osebe lahko napravi pridevnik na *-ov* ali *-in* in jih zato v slovarju ne dodaja. Izjemoma le tam, kjer je treba kaj dodatno pojasniti glede oblike in pomena.

⁴ Položaj žensk na Slovenskem je bil v zadnjih dveh desetletjih 19. stoletja še zmeraj zelo neugoden, saj so bile brez pravic, njihova vloga pa omejena na družino in dom. Moški so imeli pravico odločati o vseh pomembnih zadevah v družini, tudi o tem, ali bo žena delala ali ne. Ženske niso imele pravice do lastnine, tudi do dohodka, ki so ga ustvarile s svojim delom. Tudi glede izobraževanja so bile zelo omejene in smele so opravljati le določene poklice, za katerega pa niso prejemale enakega plačila kot moški. Bile so izključene iz javnega življenja in brez volilne pravice (Jogan 2016; Markežič, Stramljič Breznik 2021).

Iz tega lahko sklepamo, da se mu feminativi kot vzporednice istopodstavnim moškospolskim poimenovanjem niso zdeli besedotvorni avtomatizem, ampak leksemi, ki jim je treba nameniti lastne slovarske iztočnice.

Še najverjetnejši vzgib za prikaz feminativov v samostojnih iztočnicah pa je bila nenaklonjenost Zalokarjevemu predlogu, da bi bil slovar urejen po besednih družinah, kar bi omogočalo besedotvorno povezane lekseme prikazati znotraj t. i. gnezda ustrezne iztočnice. Kot navaja Metka Furlan v uvodu *K transliterirani izdaji Pleteršnikovega slovarja*, sta tak koncept odsvetovala tako Miklošič kot Caf. »Etimologična in družinstvena osnova« bi bila po mnenju Matevža Ravnikarja le za učene preiskovalce, za Slovence in tujce pa bo najprimernejša abecedna razvrstitev, ker se besede tako najlažje najdejo.

Metodološki pristop k naboru feminativov v Pleteršnikovem slovarju in omejitve

V Pleteršnikovem slovarju so, kot že omenjeno, feminativi samostojne iztočnice. Za nabor ustreznega gradiva smo po tehtnem premisleku uporabili iskalni pogoj **erin*. Z njim smo prek nemških razlag s sopomenkami (npr. *učenec* 'der Schüler', *učenka* 'die Schülerin') pridobili tudi podatke o slovenskih ženskih oblikah.⁵ Vsaka drugačna odločitev za način izbora, npr. iskanje po obrazilih iztočničnih slovenskih feminativov, bi namreč dala preveč nerelevantnih zadetkov.

Katere ženskospolske oblike pa so vendarle ostale zunaj tega iskalnega pogoja? Vsekakor tiste ženske z moškimi oblikami istokorenske vzporednice v slovenščini, ki imajo v nemščini:

- a) opisno razlago, npr. *sestrič* – *sestrič-na* 'die Tochter der Tante', *župan* – *župan-ja* 'die Frau des župan';
- b) se v razlagi razlikujejo le po spolu, prilagojenemu členu v nemščini: *sam-ec* 'der Einsame' – *sam-ica* 'die Einsame' ali imajo v razlagi druge nosilne besede: 2. 'eine ledige Weibsperson', 3. 'das Weibchen von Thieren';
- c) v razlagi zloženko s sestavino *-weibchen*, pogosto rabljeno pri živalskih parih: *golob* 'die männliche Taube' – *golob-ica* 'das Taubenweibchen';

⁵ Najlepše se zahvaljujem Nini Ledinek, Andreju Perdihu in Janušu Ježovniku z Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša, ZRC SAZU, za pomoč pri pripravi podatkov.

č) v razlagi le ustreznico ‘die Weibsperson’: *puhloglavec – puhloglav-ka* ‘eine geistig beschränkte Weibsperson’.

Kljub temu je izbrani iskalni pogoj izločil zadovoljivo količino iztočnic, in sicer več kot 1580 enot, čeprav so med njimi lahko tudi nerelevantne, ker so le poimenovanja, ki nimajo ali ne morejo imeti istopodstavne moškospolske oblike, saj poimenujejo žensko po bioloških posebnostih, npr. *porodnica* ‘die Wöchnerin’.

Nadaljnja zamejitev gradiva le na podspol človeško je izločila ženske oblike za živali (*kosica*² ‘das Amselweibchen’) in predmete (*kosica*¹ ‘dem. kosa’). Pri večpomenkah pa se je upošteval le pomen, nanašajoč se na žensko (*zajemavka* 1. ‘ženska, katera zajema, die Schöpferin’) in ne na predmet (2. ‘das Schöpfgefäß’).

Nekaj najtipičnejših primerov Pleteršnikovega slovarskega prikaza feminativov

V nadaljevanju ne bomo podrobneje navajali in razvrščali vseh zbranih feminativov, ampak poskušali pregledno odgovoriti na vprašanje, kaj je najpogosteje vplivalo na njihovo tako opazno število v slovarju.

V prvi vrsti je na to vplivala odločitev za dosleden zapis tako moške kot ženske oblike pri poklicnih poimenovanjih ali tudi drugih značilnostih oseb.

Primer 1: Dosledno navajanje ženske oblike za poklicne in druge značilnosti oseb

<i>brivec</i> der Barbier	<i>briv-ka</i> die Barbierin
<i>cenivec</i> der Schätzer	<i>ceniv-ka</i> die Schätzerin
<i>iglar</i> der Nadler	<i>iglar-ica</i> die Nadlerin
<i>igličar</i> der Nadler	<i>igličar-ica</i> die Nadlerin
<i>klavec</i> der Schlächter	<i>klav-ka</i> die Schlächterin

Tudi v primerih, ko je v izhodišču bodisi nedovršni trajni bodisi ponavljalni istopodstavni glagol, je za obe moškospolski navedena tudi ženskospolska oblika.

Primer 2: Dosledno navajanje moško-ženskih oblik iz vidskega para istega glagola

der Prüfer, der Versucher	(die Prüferin), die Versucherin
<i>izkušavec</i>	<i>izkušav-ka</i>
<i>izkuševavec</i>	<i>izkuševav-ka</i>

Na porast feminativov je pogosto vplivala navedba dveh ali več ženskospolskih oblik k moškospolski. Pri tem je bila navadno ena oblika nezaznamovana, druga zaznamovana bodisi socialnozvrstno bodisi ekspresivno, kot kaže primer.

Primer 3: Dva feminativa k isti moškospolski obliki

der Zigeuner	der Zigeunerin
<i>cigan</i>	<i>cigan-ka</i>
	<i>cigan-ica</i> jvzhšt.

der Bauer	die Bäuerin
<i>kmet</i>	<i>kmet-ica</i>
	<i>kmet-ulja</i> (zaničlj.)

Pomemben dejavnik, ki je vplival na število feminativov v Pleteršnikovem slovarju, je s stališča besedotvorja navajanje istokorenskih sopomenk (Vidovič Muha (2000, 166–169) pri moškospolski iztočnicah. To je zahtevalo navedbo tudi vseh ustreznih ženskospolskih oblik.

Primer 4: Različnoobrazilne moške oblike vplivajo na različnoobrazilne feminative

der Gräber, der Hauer	die Gräberin, die Hauerin
<i>kopač</i>	<i>kopač-ica</i>
<i>kopavec</i>	<i>kopav-ka</i>

der Erlöser	die Erlöserin
<i>odrešenik</i>	<i>odrešen-ica</i>
<i>odrešitelj</i>	<i>odrešitelj-ica</i>
<i>odrešnik</i>	<i>odrešn-ica</i>

der Träger	die Trägerin
<i>nosač</i>	<i>nosač-ka</i>
<i>nosec</i>	<i>nos-ica</i>
<i>nositelj</i>	<i>nositelj-ica</i>
<i>nosivec</i>	<i>nosiv-ka</i>

Družbeno manj sprejemljivo ima v jeziku navadno zelo veliko poimenovalnih možnosti. To lahko potrdimo na primeru glagola *beračiti*, ki sproža pestro obrazilno in stilno paleto moško- in ženskospolskih oblik, ki so izrazno vzporedne ali pa ne.

Primer 5: Zaznamovana podstava (*beračiti*) in bogat nabor poimenovanj za osebe moškega in ženskega spola

der Bettler	die Bettlerin
<i>berač</i>	<i>berač-ica</i>
	<i>berač-inja</i>
	<i>berač-ka</i>
	<i>berač-ulja</i> (zaničlj.)
<i>beraček</i>	/ ⁶
<i>beračon</i> (zaničlj.)	/
<i>beračuh</i> = <i>beračon</i>	/
<i>beračun</i> = <i>beračon</i>	<i>beračun-ka</i>
<i>beračič</i>	/
<i>beruh</i> (zaničlj.)	<i>beruh-a</i>

Tudi kulturno pomembna realija je lahko vir številnih ženskospolskih vzporednic, še posebej v primeru, če je ženski v zvezi z njo pripisana pomembna ali le stereotipna družbena vloga.

Primer 6: Moško-ženska parnost ob podstavi kruh

der Brotbäcker	die Brotbäckerin
<i>krušar</i> ⁷	<i>krušar-ica</i>
<i>kruhopek</i>	<i>kruhopeč-ica</i>
	<i>kruhopeč-lja</i>
	<i>kruhopek-inja</i>
	<i>kruhopek-ovica</i>

⁶ Pleteršnik za te oblike ne navaja ženskih oblik, čeprav so hipotetično možne: **beračk-ica*, **beračon-ka*, **beračuh-(inja/ka)*, **beračič-ica*.

⁷ Pri moški in ženski iztočnici v nemški razlagi nastopa poleg *der Brotbäcker(in)* tudi *der Brotverkäufer(in)*.

Primerjalno s sodobnim knjižnim jezikom pa lahko ugotovimo, da so nekateri Pleteršnikovi feminativi podstavno sicer ohranjeni, toda danes nastopajo z drugačnimi obrazili, ker je prevladala tudi drugačna obrazilna moškospolska tvorjenka (*harfar-ica* – *harfist-ka*). Kakšna ženska vzporednica je v sodobnem jeziku izginila (*jezdarica* – 0), saj je prevladala drugačnopodstavna tvorba. Lahko pa je prišlo tudi do spremembe pomena (v Pleteršniku *kožuharica* ‘die Pelzhändlerin’ – v SSKJ2 *kožuharica* ‘feminativ h kožuhar = žival, ki ima kožuh’).

Primer 7: Obrazilne spremembe feminativov v knjižnem jeziku 19. in 21. stoletja

Pleteršnikov slovar	SSKJ
<i>harfarica</i> die Harfenspielerin	<i>harfist-ka</i>
<i>hodnica</i> 1. die Fußgängerin	<i>hod-ka</i>
<i>iznajdnica</i> die Erfinderin	<i>iznajditelj-ica</i>
<i>izložnica</i> die Ausstellerin	<i>razstavljavka</i>
<i>jezdarica</i> die Reiterin	<i>jahačica</i>
<i>kožuharica</i> 1. die Pelzhändlerin	<i>kožuharica</i> pomen za nečloveško
<i>slikarica</i> die Malerin	<i>slikar-ka</i>
<i>učenica</i> 1. die Lehrerin	<i>učitelj-ica</i>
<i>vzgojilja</i> die Erzieherin, die Gouvernante	<i>vzgojitelj-ica</i>

Zaključek

Na podlagi izbora več kot 1500 iztočnic smo tipološko predstavili bogastvo in izčrpnost Pleteršnikovega slovarskega prikaza feminativov. Ker se pri razvrstitvi slovarskih enot ni odločil za gnezdenje (v takih primerih je geselska beseda redko sama, ob njej so prikazane tudi druge, tvorbeno povezane besede), ampak za abecedno razvrstitev, so tudi ženskospolske vzporedne oblike moškospolskim prikazane kot samostojne iztočnice.

S tem nam je ohranil ne samo dragocene podatke o duhovnem in materialnem stanju slovenstva 19. stoletja, ampak tudi podatke o dilemah jezikovne izbire, ki se nam kaže – enako kot tudi danes – v obrazilnih in podstavnih možnostih feminativov.

Literatura

Anton BREZNIK, 2013: Pleteršnik, Maks (1840–1923). *Slovenska biografija*. Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center SAZU, 2013. <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi435041/#slovenski-biografski-leksikon>.

ePravopis: *Slovar slovenskega pravopisa* 2014–. www.fran.si.

Metka FURLAN: K transliterirani izdaji Pleteršnikovega slovarja. www.fran.si.

Jezikovna svetovalnica za učitelje. <https://svetovalnica.xn--frank-12a.si/domov>.

Maca JOGAN, 2016: Pregled zgodovine ženskega gibanja na Slovenskem. Spremna beseda. *Nevarna razmerja: poroke in razveze marksizma in feminizma*. Ur. Cinzia Arruzza. Ljubljana: Sophia. 125–155.

KERN Boris, 2023: Feminativi v izsamostalniških besedotvornih nizih. *Naslavljanje raznolikosti v jeziku in književnosti* (Zbornik Slavističnega društva Slovenije, 33). Ur. Jožica Jožef-Beg idr. Ljubljana: Zveza društev Slavistično društvo Slovenije. 197–205.

Tjaša MARKEŽIČ, Irena STRAMLJIČ BREZNIK, 2021: *Feminativi v slovenskem jeziku*. (Zora, 143). Maribor: Univerzitetna založba Univerze.

Maks PLETERŠNIK: *Slovensko-nemški slovar*. www.fran.si.

Portal *Fran*. <https://fran.si>.

Portal *Franček*. <https://www.xn--frank-12a.si>.

Portal *Hrvatski u školi*. <http://hrvatski.hr/>.

Projekt *Muško in žensko u hrvatskome jeziku*. <http://ihjj.hr/projekt/musko-i-zensko-u-hrvatskome-jeziku/72/>.

SSKJ 2: *Slovar slovenskega knjižnega jezika*, druga, dopolnjena in deloma prenovljena izdaja, www.fran.si.

Irena STRAMLJIČ BREZNIK, 2004: *Besednodružinski slovar slovenskega jezika: poskusni zvezek za iztočnice na B*. Maribor: Slavistično društvo.

Irena STRAMLJIČ BREZNIK, 2023: Študentka, studentica, студенткиња in студентка – obrazilna variantnost izbranih poklicnih feminativov v slovenščini, hrvaščini, srbsščini in makedonščini. Predavanje na *Poletni šoli slovenskega jezika 2*. Maribor: Filozofska fakulteta.

Ada VIDOVIČ MUHA, 1997: Prvine družbene prepoznavnosti ženske prek poimevalne tipologije njenih dejavnosti, lastnosti. Zbornik predavanj. *XXXIII. Seminar slovenskega jezika, literature in kulture*. Ur. Aleksandra Derganc. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za slovanske jezike in književnosti. 69–79.

Ada VIDOVIČ MUHA, 2011: *Slovensko skladiščno besedotvorje*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

Jože TOPORIŠIČ, 1992: *Enciklopedija slovenskega jezika*. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Jože TOPORIŠIČ, 2000: *Slovenska slovnica*. Maribor: Založba Obzorja.

SOME CHARACTERISTICS OF FEMINATIVES IN PLETERŠNIK'S DICTIONARY

Summary

This paper is based on the theoretical findings of Slovene word-formation theory. Relying on selected recent research, we present comparative, morphotactic, and educational approaches to the treatment of feminine variants as significant semantic and word-formation categories. Pleteršnik's dictionary offers a rich documentation of the lexical development of the Slovene language as it includes the semantic and affixational feminine parallels to the masculine words of the time. The reason for the independent treatment of feminatives as separate entries is certainly the decision to present them alphabetically and not by word family, which was a common practice in Slovene lexicography up to that time. With the search query for words in *erin as a common ending of German terms used for the definition of Slovene feminatives, we extracted more than 1500 forms. Using selected examples, we have categorized them into main groups, thus trying to answer the question about the factors that influenced the use of numerous variant feminine derivations of the same masculine words.